

Broeders en zusters, jongens en meisjes,

Op deze eerste adventszondag, in de aanloop naar Kerst, beginnen we met dit plaatje: de engel Gabriël die bij Maria komt. Maria zien we vaak in het blauw gekleed; de engel is hier

in het rood. Rood als vuur, als levenskracht. Want zij zal nieuw leven in zich dragen. De heilige Geest zal over haar komen en kracht van de Allerhoogste haar overschaduwen. Net als bij de verheerlijking op de berg: een wolk overschaduwde hen. En zij schrokken (zoals ook Maria schrok). Toen klonk er een stem uit de wolk: Deze is mijn Zoon, de uitverkorene, hoort naar Hem. Een wolk, en een stem die klinkt, zo openbaart God zich. Open je oren en hoor naar die stem. Dat doet Maria. Op een speciale manier zal Gods Woord in haar klinken, door haar heen trillen, nieuw leven in haar wekken; uit haar zal dit Woord van God worden tot vlees en bloed. Veel afbeeldingen van de aankondiging tonen een duif, die een lichtstraal over Maria werpt: inspiratie, inblazing van de Geest.

Van die Gabriël in het rood gaan we vanmorgen nog meer afbeeldingen zien. In een kerk in Wales zag ik een heel moderne; en ook hier betekent rood: leven-gevend.

Zijn groet luidt: verheug je, Maria, je bent begenadigd; en hij steekt een triomfantelijke vuist omhoog. Maar Maria schrikt. Je zult het maar meemaken. Ze wendt zich af, ze wil maken dat ze wegkomt. Maar net als die leerlingen op de berg krijgt Maria te horen: wees niet bang.

Deze schilder heeft dat afgebeeld met goudvinken om Maria heen, als lieve vogeltjes die naar haar toe vliegen om haar gerust te stellen. Kleine hemelboden die vóór de grote bode uit gaan. Wees niet bang, Maria, maar verheug je! De Heer is met je. Hij komt bij mensen wonen, door jou. En Maria is bereid, zo zingen we straks. Of zoals we al gezongen hebben: zij geeft zich over aan dat woord.

God die bij mensen zijn tent opslaat, dat krijgt vorm in Maria's schoot. We zullen dat ook in het kerstevangelie horen: het woord dat vlees wordt, onder ons zijn tent opslaat. Maria wil die tabernakel zijn, de plaats waar God en mens elkaar ontmoeten. In het woestijnverhaal van Gods volk is de tabernakel een tent van samenkomst, gevuld door Gods glorie, de tent overschaduwd door Gods aanwezigheid. Zo zal Maria worden vervuld van de heilige Geest, door de glorie van de Allerhoogste overschaduwd.

In haar zal het wonen van God bij de mensen beweeglijk gestalte krijgen. Heel anders dan wat mensen zouden bedenken. Buiten een verwekker om wordt de Zoon van de Allerhoogste geboren. Hoe kan dat nou, zegt Maria.

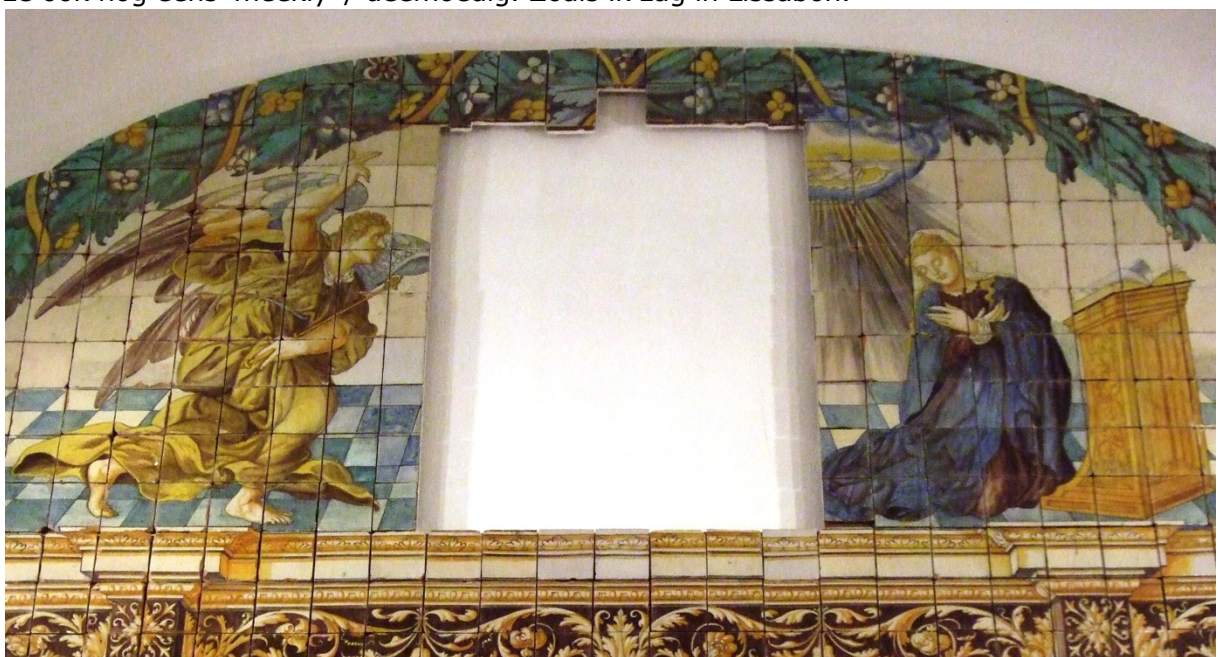
Die verbazing staat hier (in Bretagne) op haar gezicht te lezen. Hoe kan ik zwanger worden als ik geen gemeenschap met een man heb? De engel noemt een voorbeeld van iets dat ook niet kan en toch is gebeurd: jouw oude nicht Elisabeth verwacht op haar leeftijd een kind; die onvruchtbaar genoemd werd, is al zes maanden zwanger. Want geen woord van bij God zal machteloos zijn. Daar kan Maria het mee doen. Dat doet ze, met een mooie zelfbewuste bereidwilligheid: hier ben ik, de dienaress van de Heer, laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd. Zij aanvaardt haar rol in Gods plan, om hem ter wereld te brengen die als 'Zoon van de Allerhoogste' op de troon van David zal zitten, als koning die heerst in eeuwigheid.

Dat eeuwige koningschap promoveert Maria tot koningin-moeder, het eenvoudige meisje tot 'Hoogst uitverkoren vrouwe', zoals we straks over haar zullen zingen. Zelf toont zij zich ook fier, als ze haar lofzang zingt. Hij had oog voor mij, zijn dienaress, mij in mijn vernedering gezien. Daarom zullen alle geslachten mij zalig prijzen, om wat hij mij heeft gedaan. Armen en kleinen heft Hij omhoog, machtigen haalt hij neer van hun tronen. De revolutie in haar leven ziet zij voortgezet in heel de mensheid: rijken worden leeg weggestuurd en hongerigen verzadigd met het goede. In haar lofzang klinkt de eerdere lofzang mee van Hanna, en de verwachtingen van alle profeten. Maria is heel bijbelvast. Daarom zien we haar nogal eens achter een lezenaar,

zoals hier op dit raam in Schotland (met weer een roodgevleugelde engel). Op de lezenaar de Bijbel die haar inspireert tot haar lofzang.

Zelfbewuste bereidwilligheid. Daar was heel wat over te doen in de redactie van het liedboek. We hadden een lied uitgekozen dat we nog gaan zingen: 'De engel Gabriël komt aangesnel'. Het Engelse origineel stelt Maria nogal gedwee voor: 'Then gentle Mary meekly bowed her head'. Maria is 'gentle' / zacht. Ze buigt haar hoofd, zoals op heel veel plaatjes. En dat doet ze ook nog eens 'meekly' / deemoedig. Zoals ik zag in Lissabon.

Je kunt in die buiging overgave zien; maar ook wat dominante mannen graag in een vrouw zien: nederigheid en bescheidenheid. Terwijl de lessenaar verwijst naar de revolutionaire teksten waar zij haar lofzang op baseert. Daarin is de vernedering juist doorbroken. Dus was er in de liedboekredactie destijds heftige discussie hoe je zo'n 19^e-eeuwse tekst vertaalt: met hetzelfde stereotype vrouwbeeld, kuis en onderdanig? De eerste vertaalversie volgde de Engelse tekst: 'Verlegen kijkt Maria, buigt haar hoofd.' Dat zou je zo kunnen zingen bij dit Portugese plaatje; of bij een beeld in Barcelona, bovenop de Sagrada Familia:

Ook deze voorstelling drukt ontzag uit, en bevestigt tegelijk het oude beeld van Maria en de aloude verhouding tussen vrouwen en mannen. Verlegen het hoofd buigen, dat klopt wel als vertaling, maar willen we dit in een 21^e eeuwse liedtekst? Geeft haar strijdbare lofzang niet een ander vrouwbeeld te zien; laat haar vraag: hoe kan dit? haar niet veel rechter tegenover die engel staan? De meest traditionele aankondigingsplaatjes komen uit Latijnstalige landen; is dat een weerspiegeling van de man-vrouwverhoudingen daar? Je zou zeggen van wel, als je kijkt naar Europese landen en hun vorderingen op het gebied van de emancipatie. Terwijl de Maria-plaatjes in landen die meer door het Keltische christendom zijn gevormd, zoals de Britse eilanden, ons land, en ook Bretagne,

Maria vaak rechtop laten staan. In het oude Ierland hadden de vrouwen dezelfde rechten als mannen: studeren, rechter worden of arts, stamhoofd of legerleider. Of in de Keltische kerk priester of bisschop, zoals de beroemde St. Brigida – zij het onder fel protest vanuit Rome. Later is Rome daar de baas geworden en werden de rechten van vrouwen teruggedraaid in de kerk. Toch bleef de Keltische invloed onderhuids doorwerken. Dat herken ik in dit Bretonse beeld, en ook in de eerste dia die ik toonde, uit Wales:

Hier kun je de uiteindelijke liedtekst onder zetten. Zo is het na alle discussie geworden, en zo zullen we het zingen: Verwonderd kijkt Maria, heft haar hoofd. Rechtop voor God staan, door Hem gezien en in ere hersteld, en ingeschakeld voor zijn rijk. Dat ook wij daartoe bereid zijn. Met alles wat ons geschonken is, recht voor God gaan staan en zeggen: zie uw dienaar, zie uw dienares. Laat het gebeuren zoals u zei. Dank U dat U mij niet over het hoofd ziet, maar juist naar mij omziet. Dat ik besta voor U, mag leven door U. Dank U voor uw liefde en genade - laat die telkens weer in mij indalen, in mij opbloeien, en door mij vrucht dragen. Laat uw woord vlees en bloed worden: in mij; in Joyce, in mensen om mij heen, hier in uw gemeente en op alle plekken waar mensen wonen. Heel die wereldwijde katholieke kerk. Want 'katholiek' betekent niet Rooms maar allesomvattend, hemelhoog en wereldwijd. Bij die kerk mag ook Joyce horen, net als wij om haar heen. Vandaag en alle dagen die komen, tot in de eeuwen der eeuwen. Amen.